

De verlooren schildwacht

Joan Pluimer

bron

Joan Pluimer, *De verlooren schildwacht*. Albert Magnus, Amsterdam 1686

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/plui001verl02_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de [gebruiksvoorwaarden](#).

Copie van de Privilegie.

DE Staten van Hollandt ende Westvrieslandt doen te weten. Also Ons vertoont is by de tegenwoodige Regenten van de Schouwburgh tot Amsterdam. Dat sy Supplianten sedert eenige Jaren herwaerts met hunne goede vrinden hadden gemaect en ten Toonele gevoert verscheiden Wercken, soo van Treurspelen, Blyspelen als Kluchten, welcke sy lieden nu geerne met den druck gemeen wilden maecken, doch gemerkt dat dese wercken door het nadrukken van anderen, veel van haer luyster, soo in Tael als Spelkonst soudén komen te verliesen, ende alsoo sy Supplianten hen berooft soudén sien van hun bysonder ooghwit om de Nederduytsche Tael en de Dichtkonst voort te setten soo vonden sy hen genootsaekt, om daer inne te voorsien, ende hen te keeren tot Ons, onderdanigh versoeckende, dat Wy omme redenen voorsz. de Supplianten geliefden te verlenen Octroy ofte Privilegie, omme alle hunne wercken reets gemaect ende noch in 't licht te brengen, den tyt van vyftien Jaren alleen te mogen drukken en verkopen of doen drukken en verkopen, met verbot van alle anderen op seeckere hooge peene daar toe by Ons te stellen ende voorts in communi forma. Soo is 't dat Wy de Zake en 't versoeck voorsz. overgemerkt hebbende, ende genegen wesende ter bede van de Supplianten, uyt Onse rechte wetenschap, Souveraine magt ende autoriteyt deselve supplianten geconsenteert, geaccordeert ende geoctroyeert hebben, consenteren, accorderen ende octroyeren mitsdesen, dat sy geduurende den tyt van vyftien eerst achter een volgende Jaren de voorsz. werken die reeds gedrukt zyn, ende die van tyt tot tyt door haer gemaect ende in 't licht gebragt sullen werden, binnen den voorsz. Onsen Lande alleen sullen mogen drukken, doen drukken, uytgeven en verkopen. Verbiedende daarom allen ende eenen ygelyken de selve werken naar te drukken ofte elders naer gedrukt binnen den selve Onse Lande te brengen, uyt te geven ofte te verkopen, op de verbeurte van alle de naargedrukte, ingebragte ofte verkogte exemplaren, ende een boete van drie hondert guldens daer en boven te verbeuren, te appliceren een derde part voor den Officier die de calange doen sal, een derde-part voor den Armen der Plaetse daer het casus voorvallen sal, ende het resterende derde-part voor den Supplianten. Alles in dien verstaande, dat wy de Supplianten met desen Onsen Octroye alleen willende gratifieeren tot verhoedinge van hare schade door het nadrukken van de voorsz. werken, daar door in geenige deelen verstaen, den inhoudé van dien te Authoriseren ofte te advoueren, ende veel min de selve onder Onse protectie ende bescherminge, eenig meerder credit aensien ofte reputatie te geven, nemaer de Supplianten in cas daar in yets onbehoorlykx soude mogen in flueren, alle het selve tot haren laste sullen gehouden wesen te verantwoorden; tot dien eynde wel expresselyk begerende, dat by aldien sy desen Onsen Octroye voor de selve Werken sullen willen stellen, daer van geene geabbrevieerde ofte gecontraheerde mentie sullen mogen maken, nemaer gehouden sullen wesen het selve Octroy in 't ge-

heel ende fonder eenige Omissie daer voor te drukken ofte te doen drukken, ende dat sy gehouden sullen zyn een exemplaer van alle de voorsz. werken, gebonden ende wel geconditioneert te brengen in de Bibliotheecq van Onse Universiteyt tot Leyden, ende daer van behoorlyk te doen blyken. Alles op peene van het effect van dien te verliesen. Ende ten eynde de Supplianten desen Onsen consente Octroye mogen genieten als naer behooren: Lasten wy allen ende eenen ygelyken die 't aengaen mach, dat sy de Supplianten van den inhoud van desen doen, laten en gedogen, rustelyk en volkomentlyk genieten en cesserende alle beletten ter contrarie. Gedaen in den Hage onder Onsen groten Zegele hier aen doen hangen den XIX Septembr. in 't Jaer onser Heeren en Zaligmakers duysent ses hondert vier en tachtig.

G. F A G E L .

Ter Ordonnantie van de Staten

SIMON van B E A U M O N T

De tegenwoordige REGENTEN van de SCHOUWBURGH, hebben het Recht van de bovenstaande Privilegie, aangaande dit Kluchtspél, vergunt aen ALBERT MAGNUS Boekverkoper tot Amsterdam.

In Amsterdam den 20 Maart 1686.

Vertooners.

LODEWYK.

IZABEL, *zuster van Lodewyk.*

JAN, *knecht van Lodewyk.*

LEANDER, *Student.*

PEDAGOOG.

Het Tooneel is een hofstee, waar ontrent 4 a 5 huizen staan; by de deur een sintinel huysje, in 't zelve [...] Jan Schildwacht.

De verlooren schildwacht.

Kluchtspel.

Eerste tooneel.

IZABEL, JAN.

IZABEL, voor de deur.

HElaas! het is vergeefs.

JAN, uit het sintinel huis je met een helbaard springende.

Hou Juffrouw! hou! blyf staan.

Hoe, weet je nou niet meer hoe ver jy maar moogt gaan?

IZABEL.

Maar laat my doch...

JAN.

Neen, neen; jy zult my niet bepraaten.

Ik weet myn last, jou broêr, zou my...het zal niet baaten

Wat jy ook zegt.

IZABEL.

Denk niet, dat ik myn broeders last

Wil overtreeden, neen; daar is te veelaan vast.

'k Gehoorzaam zyn bevel.

JAN.

Maar mag ik wel iets vraagen?

IZABEL.

Ja. waarom niet?

JAN.

Valt jou niet yslik zwaar te draagen,
Zo naauw bewaart te zyn?

IZABEL.

Geensins. dat is my vreugd.

JAN.

Dat loof de Duivel.

IZABEL.

Toch. Monfreere kend de jeugd.
Een mensch is licht verleid. 'k zal zyn voorzigtigheden
Altyd bedanken; hy heeft alles af gesneeden,
Waar door men werd vervoerd. hy houd geen meid in huis.
En hy doet wel.

JAN.

Heel wel. dat volk is zelden pluis.
Gut! hoe veel Juffertjes zyn door dat volk bedroogen.

IZABEL.

Ik zie Monfreer, en u alleenig voor myn oogen,
'k Spreek anders niemand.

JAN.

O! die raad die is zo goed.
Zo leerd jou niemand kwaad. Nou Izabel, je moet
Niet verder gaan, of ik zou dad'lik by je weezen.

IZABEL.

Wat zou ik verder doen? ontsla u van die vreezen.

IZABEL, *alleen.*

Jan in 't huis je.

Onlydelyke plaag, die myne ziel beheerd,
Gestrenge liefde, die in deze borst regeerd,
Hebt gy geen midd'len, voor, de smertelyke slaagen.
Die gy my slaat? Helaas! wat moet ik niet verdraagen!
Ey maak, Cupido maak myn kwelling, en elend;
Het vuur, dat myn verteerd, aan de oorzaak doch bekend!
Ach! kwetst hem eindeling ook met de zelfde schichten,

Daar gy door uwe magt myn siele voor deed zwichten!
 Indien ik minnen moet; maak ook ten minsten dan,
 Dat ik bemind werd! Ach wat raad! wat vang ik an
 Die ik bemin, heeft noch geen kennis van myn lyden,
 Hoe zeer ik om hem zucht. O min wild myn verblyden!
 Stort, stort my in een list, waar door hy van het leet
 Dat my verkwynen doet, bedektlik krygt de weet,
 In weder wille van al die, die my bewaaken!
 O liefde 'k voel u kracht, ik voel u kracht genaaken;
 Gy komt my nu te hulp, ik volg het geen gy zegt.
 Ja, ja gy hebt my nu getrouwlik onder recht.
 Zo deeze jonge Heer verstand heeft, zal hy merken
 Wat ik beoog, hy zal... maar laat ons 't uit gaan werken.
 Ik spreek zyn Pedagoog, en doe hem zo verstaan
 Wat in toekomende van hem moet zyn gedaan.
 't Geen hy nooit ondervond, zal hy dan ras beginnen
 Dat 's 't rechte middel om myn kwelling te overwinnen,
 Nu heb ik hoop, om noch in weder wil van al
 Myn snôo bespieders my te redden; ja ik zal
 Nu 't einde zien van myn gevang'nis, als 't de vrouwen
 Recht ernst werd niemand kan haar lang gevangen houwen.

Tweede tooneel.

LODEWYK, IZABEL, JAN. LODEWYK, uyt den huis komende.

JAN.

Wer da! sta! qui vala!

LODEWYK.

Uw Heer.

JAN.

Ik ken geen Heer.
Ik slagt de Zwitsers; sta! of by myn keel ik zweer..
'k Bewaar dit fort, en zorg, dat 't niemand mag beklimmen.

LODEWYK.

Jan!

JAN.

Zo jy nader komt, ik zend je by de schimmen

IZABEL.

Monfreer...

LODEWYK.

Ga binnen.

Derde tooneel.

LODEWYK, JAN.

JAN.

Ha! myn Heer, vergeef my dan

LODEWYK.

Gy hebt heel wel gedaan; draag u gelyk een man.
Zorg, dat hier niemand komt.

JAN.

Ik zal na niemand hooren,
Maar volgen steeds myn last.

LODEWYK.

Gy weet, 'k heb eens gezworen,
Dat ik noit toe zal staan, dat Izabelle trouwt.

JAN.

Gy deed zeer wel; draag zorg, dat gy die eed we houd.

LODEWYK.

Ik had daar reede toe, gelyk gy weet.

JAN.

Voor zeeker.

Rust op myn zorg, 'k ben al een wonderlyk Apteeker.

LODEWYK.

Maar Jan, het heeft wat in, en meer als gy gelooft,
Een Juffrouw ga te slaan.

JAN.

Myn Heer, ik zet myn hoofd
Aan jou tot onderpand dat ik haar zal be waaren.
Zy doe al wat ze kan, ik zal je dat wel klaaren.

LODEWYK.

Maar hoe veel mans zyn door de vrouwluy wel misleyd,
Het is een wonder volk; denk op haar listigheid.
Ik moet eens uyt gaan, wild myn lessen niet vergeeten,
't Is onbegryplik, hoe veel listen dat zy weeten,
Hoe wel myn zuster al heel zedig is.

JAN.

Ja toch
Zy is onnoozel, wis; zy weet van geen bedrog.

Vierde tooneel.

JAN, *alleen.*

Om t'aldersterkste fort wel zeker te bewaaren
Voor snoode vyanden, en allerley gevaaren,
Dient het van proviand voor al verzien te zyn,
Daar heb ik voor gezorgt, en deeze fles met wyn
Myn Heer ontknerpt, men ziet dat menigmaal gebeuren,
Ik sterk myn hart eerst, en zing eens uyt den treuren.
Maar, wiens gezondheid drink ik nu het eerste? 'k weet.
Dash ist, dash ist, datsh ist, zem s'zaarze Majesteet
Datsh ist ter Keizer, maar; ik dien wel eens te kyken,
Hoe ver dat ik noch met myn fles zal kunnen ryken.
Le Roy de Franze. ha Monsieur! à vot zante!

The king of Ingeland! jis! ferri goedt. hier mee
Schei ik der nu wat uit. myn fles moet wat pauzeeren.
Ik zing ereis een deuntje, om my te diverteeren.

JAN zingt.

Vyfde tooneel.

IZABEL, JAN.

IZABEL.

Wel hoe zo vrolyk Jan?

JAN.

Ik zing myn groote daan,
Hoe treffelyk, en groots ik kan op schild waght staan.
Hoe schoon, hoe mannelyk dat ik jou kan bewaaren.
Voor die verleiders, voor dat volkje dat zo gaaren
De Juffers plaagt en...

IZABEL.

Ik bewaar myn zelfs noch meer.
Om al het waerelds goed, zou ik geen jonge Heer
Myn aanzicht laten zien; in deeze booze tyden,
O Jan! heeft d'eerbaarheid geweldig veel te lyden.

JAN.

Dat is een Juffrouw! gut!

IZABEL.

Ik stel alleen myn vreugde
In 't zedig oeffenen van allerlye deugde.
Monfreere zei my, dat 't geval in deeze buurt
Een man vol deugd en vol geleertheyd heeft gestuurd.
Een man, die boven al met hoog geleerde reden.
Met groote deftigheid kan spreken van de zeden.
Ja zo, dat al die eens zyn wyze woorden maar
Mag hooren, van de deugd door geenerlei gevaar
Werd af getrokken. zo ik ymand wensch te hooren,

Het zou die man zyn, op dat hy in my mogt smooren
De minste trek, die nu noch in myn hart mogt zyn
Tot waereldschheid.

JAN.

O bloed! die Juffrouw is eerst fyn.

IZABEL.

Hy leid daar ginter t huys.

JAN.

Ik ken hem, zelleweken,
Het is een man, een man... Die man meug jy wel spreek,
Daar vreezen wy niet voor; die zou jou noch al meer,
Noch beter leeren, hoe men zorgen moet voor d'eer.
Hy is zo wys, zo wys... Ik zou hem wel gaan vraagen,
Dat hy eens hier kwam, maar ik durf het noch niet waagen.

IZABEL.

Gy hebt gelyk, want schoon ik nu myn zelfs verbeel
Heel sterk te zyn, een mensch blyft altyd in dat deel
Een mensch. Wie weet, hoe ik my zelve liet bepreken
Zo hier een minnaar kwam? Daarom wou ik hem spreek,
Op dat hy myne deugd, noch meer verfterken zou.

JAN.

Jy hebt gelyk, een vrouw blyft altyd noch een vrouw.
Maar Juffrouw, 'k zie de man, die gy zo wenscht te hooren.
Laat die gelegenheid, nu ook niet gaan verloren.

Zesde tooneel.

PEDAGOOG, JAN, IZABEL.

JAN.

Myn Heer, die Juffrouw bid, dat zy jou spreek mag.

PEDAGOOG.

'k Ben tot haar dienst.

JAN.

Spreek vry die man de heele dag

Hy gaat weer in zyn Schildwacht huis je zitten eeten.

Strak heeft my Izabel belet, om voort te vaaren.
Terwyl zy praat en, zal ik 't nu vry beter klaaren.

IZABEL.

Myn Heer, 't gemeen gerucht, dat elk volmondig uit
Van uw verheve deugd, drong my tot dit besluit.
Ik neem myn toevlucht, tot uw hoog verlichte kennis.
Ik kom uw klaagen, van een ongehoorde schennis.
Myn Heer is Pedagoog van een jong edel man,
Die wel gemaakt is, en heeft wat men wenschen kan.
Maar, die zyn waereld noch niet kend, niet recht kan merken,
Hoe hy zich draagen moet, in woorden, en in werken.
Ik ben een Juffrouw, die haar eer mind, en altyd
De deugd voor oogen heeft, en moedig daar voor stryd.

PEDAGOOG.

Gy doet zeer wel.

IZABEL.

In 't kort, die gy hebt onderweezen,
Verstout zich, zonder my, en myne wraak te vreezen.
Zo ver, dat hy verwaand, my dageliks braveerd,
Dat door zyn lonken, en 't geen hem de min meer leerd,
Hy myn stantvastigheid, en eerbaarheid doet beeven;
Ja in gevaar brengt, van die deugden te begeeven.
Want u is wel bekend, hoe zwak de menschen zyn,
Dat dikmaals d'eerbaarheid, zich door een looze schyn
Misleiden laat, en, zo in 't stryden der gedachten,
Die van het pat der deugd, de mensch te voeren trachten,

't Kwaad niet door uws gelyk, en u wierd weder staan,
 Het zou in korte tyd zyn met de deugd gedaan.
 Zeg, zeg hem dan myn Heer, dat hy my rechtleer kennen;
 Dat hy die strecken zich, van nu af moet ontwennen.
 Zeg dat hy zich voortaan, zo aan myn venster niet
 Gelyk voor heen vertoond; myn oog, als 't hem maar ziet
 Belgt zich, myn eer kan hem zo dikmaals niet gedoogen.
 Zeg hem, dat hy zich zelfs heel leelik, heeft bedroogen,
 Dat d'eer my waarder is dan duizend leevens, en,
 Dat ik hem straffen zal, ten zy hy 't zich ontwen.

PEDAGOOG.

O ongemeene deugd! ô Juffer zonder gade!
 O onbegrypelijkheid! gy laat de deugd u raaden
 En zyt een vrouw! ô vrouw! ô groote vrouw, wel waard
 De heerelykste los, de hoogste roem op aard.
 De liefde kend u niet

IZABEL.

Ik ken te meer de liefde.
 Ik heb gevoeld, hoe die een teedre ziel doorgriefde.
 Of schoon die wonde voor het oog' onzichtbaar is.
 Myn deugd hangt geensins af van myn natuur, gewis.
 'k Ben die geheel, en al verschuldigt aan de reden,
 Maar gy hebt 't minste noch gehoord, wat listigheden!
 Gelyk een kwynende maakt hy zyn minne klagt
 Aan die, die my bewaard, en d'arme schildwacht lacht,
 Als onervaaren in die wel beleide strecken,
 Als hy hem op die wys zo konstiglyk hoord spreken;
 Zo dat, in dien ik my niet zelve had gewacht,
 Die minnaar had myn plicht reeds met myn deugd verkracht.

JAN.

Terwyl dees Pedagoog, en Juffrouw staan te snappen,
Zal ik myn leege fles eens stil weer vol gaan rappen.

PEDAGOOG. JAN, *binnen*.

O wonderbaare vrouw! die recht dees deugd verstaat,
Die als een steene rots zich niet verzetten laat.

IZABEL, *weg gaande*.

Geef liefde! liefde geef, dat d'aanslag wel mag slagen,
Op dat ik eindeling een eind zie van myn plaagen.
Dat ik in 't end doe zien, dat door de sterkste wacht
Alleen het lyf in een gevankenis werd gebragt,
Maar dat de geest altyd zyn vryheid kan behouwen.

PEDAGOOG, *alleen*.

Is 't waar! kan 't weezen! wel! wat mensch zou dat vertrouwen.
Een Juffrouw in dees eeuw, zo eerbaar. 'k sta versteld;
'k Zou twyffelen, zo 't my een ander had verteld.
Maar 'k zie myn leerling.

Zevende tooneel.

PEDAGOOG, LEANDER.

PEDAGOOG.

Kond gy nu noch niet bevatten,
Die schoone leeringen, die on waardeerb're schatten?
Zult gy die losheid noch niet laten, en uw tyd
Wel overleggen, en met lust, en meerder vlyt,
Die hooge weetenschap der Philosophen leeren?
Van Plato, Socrates, en Senon u zien eeren?
Wild gy Demostenes, wild gy Sinecius,
Solon, Pithagoras, en Bias, Pirtacus,
Filon, Euripedes, Homerus, Periander,
Cleobul, Lisias, Faleer, Anaximander,
Licurgus, Therameen...

LEANDER.

Maar...

PEDAGOOG.

Alcibiades.

Pizistratus Theucied....

LEANDER.

Myn Heer..

PEDAGOOG.

Themistooles,

Anaximenes...

LEANDER.

Maar...

PEDAGOOG.

Wild gy die groote mannen

Voor eeuwig uit uw hoofd, en uit uw hart verbannen?

Moet Theophrastus uw beschuldigen? wild gy

Dat zich Isocrates beklag, van u, en my?

Wild gy dat Pericles, zal voor u by zyn gruwen?

En dat Protagoras u als de pest zal schuuwen?

Wild gy dat Hippias, wild gy dat Sophocles,

Wild gy dat Eschines, dat Aristoteles,

U schaamrood maaken?

LEANDER.

Maar, wat wil dit alles zeggen?

PEDAGOOG.

Wild gy dat Seneca u dit eens uit zal leggen?

De zeden...

LEANDER.

Ik verstaat, nu is hot volk zo niet.

Men leefd hier anders als te Romen is geschied.

De waereld word galant. wie zou nu kunnen leeven

Na zulke regels, als gy my hebt voorgeschreeven?

Dat noemt men hedens daags alleen pedantery.

PEDAGOOG.

Wat moet ik hooren. maar Leander, zoon, zult gy

Altyd zo voort gaan, en zo los u zelve draagen?

Niets denken, als hoe gy de Juffers moogt behaagen?
 Behaagen! 'k zeg veel eer bedriegen. Laat doch af
 Van zulk een leeven, 't sleept na zich een zwaare straf.

LEANDER.

Een mensch moet zich somtyds een weynig diverteeren.

PEDAGOOG.

En in die tyd kond gy al vry wat nutters leeren.
 Wat heeft men toch aan al die grillen, is dat vreugd?
 Dat gy het bloejenst, en het beste van u jeugd
 Zo vruchtloos doorbrengt? Nu met Amaril te groeten?
 Dan met u minneklacht te storten aan de voeten
 Van Cloris? ach Mevrouw! ik bid uw schoonheid aan.
 Erbarm u over my. Helaas! ik moet vergaan
 Indien gy my niet red, en al die zotternyen,
 Die al de Courtizaans betoonen in het vryjen?
 Ach! ach, aan bidlik schoon! ô toverend gezicht!
 O oogen! die veel meer als held're zonnen licht.
 'k Wensch, dat de Goden, met haar felste donderslaagen,
 Met d'alder zwaarste straf, my op 't verschriklist plaagen,
 Zo gy myn vryheid, en myn hart niet hebt geroofd.
 Dan hondert fratsen, dan geboogen met het hoofd,
 De schouders opgehaald, en honderd zulke nukken.
 Waar zal dit eindling heen, Leander? hoe kant lukken?
 Is dat in 't ende, met myn lessen niet geboert?
 Foey, foey Leander, foey! waar werd gy toe vervoerd?

LEANDER.

Is 't eindling niet eens tyd de schoole te verlaaten?
 Maar daarom hoeft men noch de studie niet te haaten.
 Ik zal my oefnen in de lett'ren; maar ik moet
 De waereld ook wat zien, wat dat de jeugd al doet.
 Ik moet de jufferschap bezoeken, zien de krachten

Der oogen, die het al in haare boeijens bragten.

PEDAG.

Zo gy dat zoekt, ik weet een dochter dubbeld waard,
Dat zich een jongeling, als gy zyt, met haar paard;
Die deugdzaam is, ja die een voorbeeld aan de vrouwen...

LEANDER.

Hoe ik! hoe ik myn Heer? Zou ik al reeds dan trouwen?
Wat kwaad bedreef ik oit, waar door gy my zo haat,
Dat gy my raaden komt, tot zulke een zwaaren staat?
Dat gy in 't eerste van myn jeugd, my wild versmooren?

PEDAG.

Kan 't zyn! myn ongeduld kan dit niet langer hooren.
Zo gy niet trouwen wild, waarom vervolgt gy dan
Een Juffer?

LEANDER.

Ik?

PEDAG.

Ja gy; past dat een Edelman?
En waarom komt gy u steeds voor haar venster toonen?

LEANDER.

Ik voor haar venster?

PEDAG.

Ja, gy kond het niet verschoonen.
Zy heeft my dadelik, wel ernstig noch geklaagd.

LEANDER.

Een Juffer klaagt u?

PEDAG.

Ja dat gy haar deugd belaagd.
En door uw lonken, en door diergelyke treeken
Haar steeds vervolgd, dat gy, wyl gy haar niet kont spreken,
Uw min haar hooren deed, door een doortrapte vond.
Gy maakt de knecht wat wys, om zo op deeze grond....

LEANDER.

'k Versta u niet, en weet, ik kan u dat verklaaren
Van Juffer, knecht, noch huis, noch venster, dies laat vaaren....

PEDAG.

Hoe! gy onkend het noch! wat onbeschaamdheid!

LEANDER.

Maar,
Spraaft gy de Juffrouw zelf, myn Vader? is het waar?

PEDAG.

Ja toch, de Juffrouw dee my zelve deeze klagten;
En zei, dat gy voortaan, most uwe plicht betrachten.

LEANDER.

'Misschien is't een geluk dat my hangd over't hoofd!
'Wat was ik bot! 'k had schier my zelfs daar van beroofd.
Maar waar is 't huis dan?

PEDAG.

Hoe! meend gy dit noch t'ontkennen.
't Zyn vuile strecken, zo g'u daar toe wilt gewinnen....

LEANDER.

Ik zeg, dat ik 't niet weet.

PEDAG.

Zie daar dan waar het staat
Hartnekkige, die noch volharden wild in 't kwaad.
Maar, zo gy voort gaat, zal ik 't aan uw Voogden schryven,
Zie voor u, en laat al die vuile strecken blyven.

Achtste tooneel.

LEANDER, *alleen.*

Die Juffer zo bewaard heeft zekerlik bedacht
Die vond, om dat zy my te zien en spreken tracht.

'k Hebt lang gewenscht, ik moet haar oogen niet mishaagen.
 Zou zy my minnen? laat ons daar een kans na waagen,
 Zy heeft my onderrecht van 't geen my staat te doen,
 En zonder dat die haar bewaard dit kan verhoên.

Negende tooneel.

LEANDER, IZABEL, in 't venster.

Wat groote schoonheid, komt daar in het venster praalen! Gewis dat zal zy zyn. Geen schoon kan by haar haalen. Betuigen wy, hoe zeer ons dit gezigt behaagd, En dat ik haar bemin, zo zy my liefde draagd.

IZABEL.

De list gelukt, ik zie myn wachters nu bedroogen,
 O duizend konstenaar, 'k erken uw groot vermoogen!

LEANDER.

Daar komt de knecht.

Tiende tooneel.

JAN, met zyn botelje, LEANDER, IZABEL, voor 't venster.

JAN.

Werda! werda! ha! qui vala!

LEANDER,

Uw vrind, uw beste maar.

JAN.

Myn beste maat?

LEANDER.

Wel ja;
 Wat ben ik u verplicht, hoe kan ik oit vergelden
 Die dienst, toen gy voor my in zulk gevaar u stelde.

JAN.

Ik voor u in gevaar?

LEANDER.

Ja toch, myn waarde vrind;
Gy hebt my 't lyf gebergd, dies ik geen reden vind,
Om u myn dankbaarheid, na uw waardy te toonen.

JAN.

Wanneer borg ik jou 't lyf?

LEANDER.

Hoe kan ik 't oit beloonen?
Myn Hector, Orondaet, Achilles, op die nacht...

JAN.

De drommel! wel dat is heel treffelyk bedacht,
Zo is het waar?

LEANDER.

Ja toch; en op dat gy mogt merken,
Hoe veel zo groote dienst kan op de herten werken,
Schenk ik u dit.

JAN.

Ja wel, ja wel het is dan waar!

LEANDER.

Hoe twyffeld gy dan noch of 't waar is?

JAN.

Dat komt raar.
'k Verhaalde laast myn Heer, dat is zo wat geleeden,
Gedroomd heb dat ik vocht.

LEANDER.

Gedroomd! Gy hebt gestreeden.

JAN.

Wel is 't geen droom geweest, zo heeft myn blank rapier
Der menig neergeveld. O bloed! ik was zo fier.

LEANDER.

Gy vocht gelyk een Turk.

JAN.

Hoe zal myn Heer staan kyken.
Als ik hem dat vertel.

LEANDER.

O! gy gaaft schoone blyken
Van uwe dapperheid.

JAN

Zo heb ik meerder moed,
Als onze Heer. Laar nou, laat nou die bloode bloed
My eens weer zeggen, dat ik bang ben.

LEANDER.

Dorst ik 't waagen,
Myn befte maat, 'k zou u noch wel wat willen vraagen.

JAN.

Dat heb je wel te goed.

LEANDER.

Maar ik durf uw geduld
Zo veel niet vergen, 'k ben te diep noch in uw schuld.

JAN.

Tut! tut! dat 's niet met al.

LEANDER.

Ik heb nu vier vyf weeken
Geleerd, hoe dat men met een Jufferouw moet spreken,
Om dat der ymand van myn vrinden trouwen zal.
Nu wou ik zien, hoe ver dat ik in zulk geval
Al gavageert ben, mag ik u wel eens ontmoeten
Gelyk een Juffrouw? Ei laat ik u zo eens groeten,
Het is maar om te zien, of ik myn les noch kan.

JAN.

Hoe lessen! leerd men dat!

LEANDER.

Ja toch.

JAN.

Nou lustig dan,
Ik ben de Juffrouw.

LEANDER, tegen Izabe!

Leander steld Jan met de rug na het venster.

Zo! O wonder onzer daagen,

Volmaakte schoonheid, ach! wie kan uw glans verdraagen?
 'k Vind in dit oogenblik Mevrouw, dat u te zien,
 Niet, zonder dat men voort u slaaf werd, kan 't geschiên;
 Dat u te kennen, en met hart, met ziel, en zinnen,
 Uw groote schoonheid, en uw gaaven te beminnen
 De zelfde zaak is; dat, al wie 't geluk zo hoog
 Heeft begenadigd, dat een straal slechts van uw oog
 Op hem geschooten werd, alleen voor u moet leven.
 Gy, gy hebt my een blyk van uwe gonst gegeven,
 Die ik niet waardig ben; want ik heb wel verstaan,
 Dat gy begeerd, dat ik in uwe dienst voortaan
 My zal begeeven; ja, ik offer uw myn daagen;
 En, op dat aan myn woord geen twyffel werd geslaagen
 Bezweer ik by u zelf, myn schoone, dat myn hert,
 Daar gy geëerd, gevierd, ja aan gebeden werd,
 Uw waarde beeltenis steeds heilig zal bewaaren.
 De goden hoeven, door geen woorden te verklaaren,
 't Geen zy beveelen; zy doen zonder spraak verstaan
 Wat zy begeeren, van de sterflykheid gedaan.
 Volg, volg dat voorbeeld na, wild toonen door uwe oogen
 Myn schoone godheid, of wy iets op u vermoogen!
 Toon door uw wezen, dat myn dienst u niet mishaagd,
 Dat zo als ik u min, gy my ook liefde draagd.

Zy wenkt, dat zy hem bemind.

JAN.

Moet ik nou nygen?

LEANDER.

Ja.

JAN.

Maar, als ik jou zou zeggen,
 Myn rechte meening, dien jy my wel uit te leggen
 Hoe groot de Juffrouw is, die jy dit zeggen zoud.

LEANDER.

Omtrent als ik.

JAN.

Wel dan heb jy geen kleine fout.

Neen, neen; dan heb ik jou al veel te vroeg gepreezen.
Ik docht in 't eerste, dat het een Reuzin zou wezen,
Zo zag je na om hoog. jou compliment was meer
Als vier vyf voet te hoog.... 't is zeker waar myn Heer.

LEANDER.

'k Bedank u zeer; en zal uw les zien na te komen.

JAN, alleen.

Wel dat komt schoon! ja wel! verdiend men dat met droomen!
Hy heeft gewis'lik een verkeerde voor; ik docht
Laat ik't maar neemen; 't hoeft niet nader onderzocht.

Elfde tooneel.

JAN, PEDAGOOG.

PEDAGOOG.

Al weer omtrent het huis, en zo hy my ziet komen,
Heeft hy zich schaamende, voor my de vlugt genomen.
Ik vraag de Juffrouw, hoe hy zich gehouden heeft.

JAN.

Werda! Myn Heer zyt gv 't? 'k bid, dat gy 't my vergeeft.

PEDAG,

Ei roep de Juffrouw eens, zy zal iets van myn hooren.

JAN.

Wel, Juffrouw! juffrouw! hey! hey! hebje daar geen ooren.
Zy komt.

Twaalfde tooneel.

IZABEL, PEDAGOOG, JAN gaat in 't buis je en eet

PEDAGOOG.

Mejuffrouw heeft hy zich ook weer vertoond?

IZABEL.

Hy heeft een fout begaan, die niet kan zyn verschoond.
Gy hebt geensins gevolgd, 't geen ik u heb gebeden,
Of hy acht in het minst, uw leszen, noch de reden.

PEDAGOOG.

Wat heeft hy dan gedaan?

IZABEL.

Een ongehoorde daad.

Ach wat affront! ô spyt! ô smartelyke sinaat!

Hy weet, 't schynt dat Monfreer niet 't huis is. Kan ik 't zeggen!

Wat listen! wat bedrog! hoe kan men 't zo beleggen!

In 't end, hy klimt bedekt, wie had dat oit verwacht?

Van acht'ren in de tuin; daar zynde, kwam hy zacht,

Gelyk een hoender dief, toen in het huis gesloopen;

Toen is hy dadelik de trappen op geloopt,

Kwam op myn kamer....

PEDAGOOG.

Wat!

IZABEL.

Ik was schier dood van schrik.

PEDAGOOG.

Gelyk men denken kan.

IZABEL.

Maar, na een oogenblik

Weerom hersteld, heb ik hem weder doen vertrekken,

Alzo ik door een schreeuw de knecht het wou ontdekken.

Hy is het nu ontvlugt, maar zo het weer geschied,

'k Verzeker u myn Heer, dat hy 't zo licht'lik niet

Ontkomen zal, men zal, dat leeven hem verleeren.

Daarom vermaand hem, wild hem beter instrueeren.

PEDAGOOG.

Ik bid, vergeef hem nu noch eenmaal dit geval.

'k Blyf borge, dat het noit hier na gebeuren zal.

IZABEL.

Gebeurd het meer, ik zal 't myn Broeder moeten klaagen,

En die zal voor myn eer, en my wel zorg draagen.

Daar gaat hy, zeg hem vry, dat ik 't u heb verhaald.

Dertiende tooneel.

JAN blijft in 't huis je, PEDAGOOG, LEANDER.

PEDAGOOG.

Leander! hoe komt gy zo ver van 't spoor gedwaald?
Verlaat gy zo de deugd?

LEANDER.

Myn Heer, wat wil dit zeggen?
'k Versta u niet, gy diend die woorden uit te leggen.

PEDAGOOG.

Veins niet. Baldadige, die Juffrouw heeft terstond,
Aan my de gansche zaak verhaald, met eige mond.
Gy dryft de spot dan met de leszen die wy geeven!
Zy klaagd, dat gy op nieuws hebt tegens haar misdreeven,
Dat gy het arger hebt, als oit voor heen gemaakt,
Dat gy bedektelyk zyt in de tuin geraakt,
En door de tuin in huis; indien gy oit na deezen
Iets diergelyks bestaat, moogt gy voor alles vreezen.
Zy zal haar broeder, zo gy haar respect meer krenkt...

LEANDER.

Myn Heer, gy onderrecht my beter, als gy denkt.

PEDAGOOG.

'k Moet u geneezen van uw kwaal, gy waagd uw leeven.

LEANDER.

Gy hebt my voor myn kwaal een tegen gift gegeeven.
'k Zie wat ik doen moet, ik bedank u voor uw raad.

PEDAGOOG.

Red u dan eindelijk uit die bedroefde staat.

LEANDER.

'k Verzekert uw in 't kort zal ik u doen aanschouwen,
Myn tweede Vader, dat uw raad my heeft behouwen.

Veertiende tooneel.**PEDAGOOG. *alleen.***

Hy 's eindelijk bekeerd, ik moet de Juffrouw voort,
 Verzekeren, dat hy 't beloofd heeft op zyn woord,
 Maar, 'k zie haar broeder.

Vyftiende tooneel.*LODEWYK, JAN met de mond vol eten.***LODEWYK.**

Jan!

Is dat myn last volvoeren.
 Hy heeft de bek noch vol, hy kan de tong niet roeren.

JAN, *noch met de mond vol.*

Waarachtig Heer, ik heb...

LODEWYK.

Eet maar de mond eerst leeg.
 Hy zoud veel beter doen indien hy zo lang zweeg,
 Hy stikt schier, wel wat heeft hy in de bek gestookten?

JAN.

Die Pedagoog alleen heeft Izabel gesproken.
 Vrees niet myn Heer, dat hy iet tegens d'eerbaarheid,
 Of tot u nadeel, aan jou zuster heeft gezeid.

LODEWYK.

Myn streng gebod, was, haar geen mensch te laten spreken.

JAN.

Heeft zy een mensch gezien, wild my de beenen breeken.

LODEWYK.

Is dan die Heer geen mensch?

JAN.

Ik meen een mensch, die haar
Verleiden zou myn Heer, al 't geen ik zeg is waar;
Indien my deeze zaak maar wel wild distugeren;
Een mensch, dat is....

LODEWYK.

't Is wel, ik zal het revengeeren.
Schel aan.

JAN, *gescheld hebbende.*

De Juffrouw zei, dat jy haar zelf dien Heer
Had aangepreezen, tot versterking van haar eer.

LODEWYK.

Ik aangepreezen! maar wat 's dit. zy doet niet open.

IZABEL, *in 't venster tegen Leander.*

Ach 't is myn Broeder! 'k vrees...

LEANDER.

Ik kan hem niet ontloopen;
De deur van 't achter huis, viel onverwacht in 't slot.

LODEWYK.

Noch, noch doet zy niet op. 'k geloof zy met my spot,
Of heefze een vryer!

JAN.

Wild haar eer zo niet bevleken,
Verzekerd van haar deugd, wil ik haar borg verstrekken.
Zy is zo kuis.... zo kuis.... indien zy wierd gewaar,
Dat eenig mensch het oog geworpen had op haar,
Zy sloot zich op, en kwam in jaaren en in daagen
Niet buiten haar vertrek, ik heb haar hooren klaagen...

LODEWYK, *schellende.*

Zo zy...

Zestiende tooneel.

LEANDER, IZABEL, LODEWYK, JAN.

LEANDER, uit komende tegen Izabel die hem houd.

Laat my begaan, dewyl gy zelve zegt
Dat hy zo bloode is.

LODEWYK.

Wel!

JAN.

Dat is hier drommels slecht.
Hoe komt...

LODEWYK, tegens Izabel.

Lichtvaardige!

LEANDER.

Ik zeg u, laat dit schelden;
Of 'k zal 't met deeze kling, u daadelik vergelden.

LODEWYK.

Schaam jy jou niet dus schelms...

LEANDER.

Het geen hier is geschied.
Zyn zaaken van belang, de welk met schelden niet,
Zyn af te maaken, maar door wel gegronde reden.
Dies hoor my eerst, of wild met my ter zyde treden,
Om op een and're wys te slechten dit geschil.

IZABEL.

Leander!

LEANDER.

Juffrouw 'k bid, laat my doen 't geen ik wil.
't Is hier geen tyd om naar vermaaningen te hooren.
Wel nu myn Heer, hebt gy dan een van twee verkooren?

LODEWYK.

Jy bent een Beest, en zy een Hoer.

LEANDER.

Gy hebt gedaan
Het geen geen Juffer van haar ouders zou verstaan;
Ik zwyg haar broër, gy hebt haar zo lang opgeslooten,
Die tyranny heeft haar, en met groot recht verdrooten.

LODEWYK.

Dat most ik doen.

JAN.

Ja toch. Myn Heer had met een eed
Gezwooren, dat zy noit, het was haar lief of leet
Zou trouwen.

LEANDER.

Om dat zy een man had afgeslaagen
Van zestig jaar, daar gy woud dat zy haare daagen.
Mee slyten zou.

LODEWYK.

'k Hoef jou geen rekening te doen.
Ik zal jou alle bei, jou Hoer....

LEANDER.

Spreek met fatsoen.

LODEWYK.

't Is schelme werk.

LEANDER.

Hem by de Arm vattende.

Ik zie wy zullen moeten vechten?
Komt wat ter zyden dat wy daar 't geschil beslechten.

JAN.

Dat staat hem wonder schoon, nou is hy in de nood,
Geef hem jou zuster Heer of jy raakt zeker dood.

LEANDER.

Ik zweer, dat ik u zal berooven van het leeven
Myn Heer, of gy zult my u Zuster daad'lik geeven.
Zeg ja, of trek uw kling, ik heb die eed gedaan,
'k Wil die volbracht zien eer wy van elkand'ren gaan.

LODEWYK.

'k Dec ook een eed.

JAN.

Die werd uit hooge nood gebrooken,
't Is noch veel beter Heer, als dat je werd doorstookten.

LEANDER.

't Beraaden duurd te lang myn Heer, de tyd verloopt,
Zeg ja, of.... 't is vergeefs dat gy iets anders hoopt.

JAN.

Zeg ja myn Heer om zo al ongeluk te myden.

LODEWYK.

't Geen ik niet hind'ren kan, zal ik dan moeten lyden.

LEANDER.

'k Ben u verplicht....

IZABEL.

Monfreer.

LEANDER.

Mejuffrouw met verlof,
Laat ons in huis gaan, met myn Heer van deeze stof
Daar breeder spreken. Ik zal onderwyl dees zaaken
Aan dien die 'k 't schuldig ben, aanstons bekend doen maaken.

EINDE.